SPRAWDZIAN · JĘZYK POLSKI

Sprawdzian z „Przedwiośnia” **Grupa A**

Stefan Żeromski

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 16

10 zadań, 16 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

Zadanie 1. (0–1 pkt)

Jak nazywa się majątek Wielosławskich?

Ⓐ Leniec
Ⓑ Chłodek
Ⓒ Odolany
Ⓓ Nawłoć

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 2. (0–1 pkt)

Jak umiera matka Cezarego?

Ⓐ zostaje rozstrzelana w więzieniu przez bolszewików za ukrywanie złota
Ⓑ popełnia samobójstwo z rozpaczy po odejściu Cezarego do rewolucji
Ⓒ ginie od wybuchu pocisku podczas walk ormiańsko-tureckich w Baku
Ⓓ umiera wycieńczona przy robotach publicznych w porcie w Baku

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 3. (0–1 pkt)

Dlaczego Szymon Gajowiec tak serdecznie zajmuje się Cezarym po jego przyjeździe do Warszawy?

Ⓐ Był wspólnikiem Seweryna Baryki w interesach naftowych w Baku i obiecał mu opiekę nad synem.
Ⓑ Chce pozyskać Cezarego dla partii komunistycznej, bo zna jego sympatie wyniesione z Baku.
Ⓒ Jest jego wujem ze strony ojca, bratem Seweryna, i czuje się zobowiązany opiekować się sierotą.
Ⓓ W młodości, jako biedny urzędnik w Siedlcach, kochał matkę Cezarego — jedyną kobietę swego życia.

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 4. (0–1 pkt)

W „Rodowodzie” narrator wspomina dziada Seweryna, Kaliksta Grzegorza Barykę, dziedzica Sołowijówki. W jakich okolicznościach ród utracił ten majątek?

Ⓐ Majątek przegrano w karty w Petersburgu, gdy Kalikst popadł w długi u rosyjskich oficerów.
Ⓑ Sołowijówkę skonfiskowano po tym, jak Kalikst poparł powstanie 1831 roku i wyprawę generała Dwernickiego.
Ⓒ Sołowijówkę zniszczyli bolszewicy w czasie rewolucji 1917 roku, grabiąc i paląc dworskie zabudowania.
Ⓓ Majątek sprzedano, by opłacić studia medyczne Seweryna na uniwersytecie w Petersburgu.

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 5. (0–1 pkt)

Jak zachował się młody Cezary w Baku, gdy komisarz ogłosił dekret nakazujący ujawnienie skarbów zakopanych w ziemi?

Ⓐ Ukrył skarb razem z matką w ruinach starych zwalisk za miastem, by nie dostał się komisarzowi.
Ⓑ Wymienił ojcowskie złoto na zboże, które rozdał głodującym robotnikom z Baku.
Ⓒ Sprzedał rodzinne kosztowności Tatarom, żeby opłacić ucieczkę z miasta razem z matką.
Ⓓ Sam wskazał władzom skarb ojca ukryty w piwnicy — w imię rewolucyjnej idei.

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 6. (0–1 pkt)

Jak Żeromski przedstawia w „Przedwiośniu" warszawskie środowiska inteligenckie, z którymi styka się Cezary Baryka?

(A) entuzjastycznie – jako zbawców narodu
(B) pozytywnie – jako wzór aktywności społecznej
(C) krytycznie – jako środowiska pogrążone w sporach ideowych, które nie dają przekonującej odpowiedzi na problemy kraju
(D) neutralnie – jako tło bez znaczenia

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 7. (0–2 pkt)

Opisz, co symbolizują „szklane domy" w powieści.

Wyjaśnij metaforę szklanych domów i jej różne znaczenia. (40-60 słów)

Zadanie 8. (0–2 pkt)

> Fragment: „Niewielka to sztuka z pałacu zrobić muzeum."

Przedstaw dwa argumenty, którymi matka Cezarego podważa rewolucyjne przekonania syna.

Zadanie 9. (0–3 pkt)

> „Przedwiośnie zdmuchnęło już z dachów bud najbliższych lód i śnieg"

Omów obraz pierwszego polskiego miasteczka, które Cezary widzi po przekroczeniu granicy. Jak ten obraz łączy się z tytułem powieści i z mitem szklanych domów?

Zadanie 10. (0–3 pkt)

> „Ojciec i matka — otóż i cały rodowód, jak to jest u nas, w dziejach nowoczesnych ludzi bez wczoraj."

Wyjaśnij, jak narrator „Rodowodu" rozumie pochodzenie Baryków i jaką rolę w rodzinie odgrywa legenda Sołowijówki.

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/polski/przedwiosnie

SPRAWDZIAN · JĘZYK POLSKI

Sprawdzian z „Przedwiośnia” **Grupa B**

Stefan Żeromski

Imię i nazwisko: _____

Klasa: _____

Data: _____

Punkty: _____ / 16

10 zadań, 16 pkt. Czytaj uważnie polecenia. W zadaniach otwartych pisz pełnymi zdaniami.

Zadanie 1. (0–1 pkt)

Za kogo wychodzi Laura Kościeniecka?

(A) za Hipolita Wielosławskiego
(B) pozostaje wdową w Leńcu
(C) za Władysława Barwickiego
(D) za Cezarego Barykę

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 2. (0–1 pkt)

Dlaczego Cezary i jego matka trafili w Baku na „czarną listę” władz bolszewickich?

(A) Barykowa przenocowała uciekinierki, księżnę Szczerbatow-Mamajew z córkami, a w czasie nocnej rewizji znaleziono u niej ich kosztowne bransolety.
(B) Cezary odmówił udziału w wiecach i rewizjach, a donos sąsiada-komisarza przedstawił go jako wroga rewolucji i burżuja ukrywającego broń.
(C) Matka pisała listy do męża walczącego w legionach, a przechwycona korespondencja z Polską posłużyła jako dowód szpiegostwa na rzecz wroga.
(D) Cezary pobił komisarza, który zarekwirował mieszkanie, a świadkowie zajścia zeznali, że młody Baryka publicznie groził władzy radzieckiej.

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 3. (0–1 pkt)

Kto według opowieści Seweryna Baryki jest twórcą „szklanych domów” w Polsce?

(A) Szymon Gajowiec, urzędnik Ministerium Skarbu, z którym Cezary rozmawia o reformach w Warszawie
(B) Hipolit Wielosławski, przyjaciel Cezarego z wojska i dziedzic rodzinnego majątku w Nawłoci
(C) imiennik Baryków, lekarz, który porzucił medycynę i nad Bałtykiem zaczął wytapiać szkło z piasku
(D) Lulek, komunistyczny agitator, który w Warszawie wciągał Cezarego w ruch rewolucyjny

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 4. (0–1 pkt)

Które miejsca odwiedza Cezary podczas swojej wędrówki?

[A] Wilno
[B] Baku
[C] Warszawę
[D] Kraków
[E] Petersburg
[F] Zakopane

Zaznacz wszystkie poprawne odpowiedzi.

Zadanie 5. (0–1 pkt)

W jakiej wojnie uczestniczy Cezary po przybyciu do Polski?

(A) w I wojnie światowej na froncie wschodnim
(B) w powstaniu wielkopolskim 1918–1919
(C) w wojnie polsko-bolszewickiej 1920
(D) w wojnie obronnej z Niemcami 1939

Zaznacz jedną poprawną odpowiedź.

Zadanie 6. (0–1 pkt)

Które kobiety są związane z Cezarym? (wybierz wszystkie)

[A] towarzyszka Karyla
[B] Laura Kościeniecka
[C] Eurydyka Wielosławska
[D] Karolina Szarłatowiczówna
[E] Justyna Orzelska
[F] Izabela Łęcka

Zaznacz wszystkie poprawne odpowiedzi.

Zadanie 7. (0–2 pkt)

> „— Szklane domy… — wycedził przez zęby. — Co mówisz? — pytał ksiądz Anastazy. — Miła wieś… — rzekł Cezary."

Wyjaśnij ironię krótkiej wymiany zdań między Cezarym a księdzem Anastazym, gdy po pikniku przejeżdżają przez wieś Odolany.

Zadanie 8. (0–2 pkt)

> „Strzeż się, bracie! Pilnuj się! Za tę jednę srebrną papierośnicę, za posiadanie kilku srebrnych łyżek, ci sami, wierz mi, ci sami, Maciejunio i Wojciunio, Szymek i Walek, a nawet ten Józio — Józio! — wywleką cię do ogrodu i głowę ci rozwalą siekierą."

Co ujawnia pijacka przestroga, którą Cezary szepcze Hipolitowi podczas pierwszej kolacji w Nawłoci?

Zadanie 9. (0–3 pkt)

> „Nie zapomnij krzywdy mojej, woźnico młody! Przypatrz się dobrze zbrodni ludzkiej! Strzeż się! Pamiętaj!"

Na podstawie sceny z martwą Ormianką wyjaśnij, jaką funkcję pełni ten epizod w rozwoju bohatera i jakimi środkami narrator nadaje mu szczególną wagę.

Zadanie 10. (0–3 pkt)

> „Oni to są dla mnie granicą i drogowskazem, czym już w tych nowoczesnych dniach naszych być nie należy."

Wyjaśnij, dlaczego Gajowiec powiesił w swoim pokoju portrety trzech „warszawiaków" i jak na ich tle określa własną rolę w odrodzonej Polsce.

Rozwiąż ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: matury-online.pl/sprawdzian/polski/przedwiosnie

Sprawdzian z „Przedwiośnia”

Grupa A

1. (1 pkt) **D**

2. (1 pkt) **D**

3. (1 pkt) **D**

4. (1 pkt) **B**

5. (1 pkt) **D**

6. (1 pkt) **C**

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Szklane domy to wizja nowej Polski, o której Seweryn Baryka opowiada synowi: inżynier Baryka topi nadmorski piasek i buduje ze szkła tanie, czyste i zdrowe domy dla robotników i dla wsi. Symbolizują utopię postępu osiągniętego pracą i wynalazkiem, nie przemocą. Okazują się złudzeniem: po przekroczeniu granicy, idąc przez nędzne miasteczko, Cezary powtarza w myślach: „Gdzież są twoje szklane domy?”.
Punktacja: wskazanie na utopijne wizje (1 pkt); kruchość/iluzoryczność tych wizji (1 pkt)

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Matka twierdzi, że kto chce tworzyć ustrój komunistyczny, powinien podzielić pustą ziemię, np. step, i wspólnie ją uprawiać, zaczynając wszystko sprawiedliwie. Uważa też, że wdzieranie się do cudzych domów, pałaców i kościołów to pospolita grabież — prawdziwą sztuką byłoby wytworzyć własne dzieła i zbudować dla nich muzeum.
Punktacja: Za każdy trafny, zgodny z tekstem argument po 1 pkt (maks. 2): komunizm należałoby budować od zera na pustej ziemi, wspólną pracą; wdzieranie się do cudzych domów, pałaców i kościołów to pospolita grabież; sztuką byłoby samemu wytworzyć dzieła i zbudować dla nich muzeum.

9. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Cezary widzi ohydne budynki kryte papą, grząskie uliczki, chlewy i kałuże, rynek z kramami zabryzganymi błotem, a nad rzeczką bosych chłopców-nędzarzy tańczących w błocie. Przedwiośnie próbuje tę nędzę przykryć pierwszą zielenią i blaskiem — to obraz kraju, w którym odrodzenie jest dopiero zapowiedzią. Zderzenie z opowieścią ojca wyraża pytanie powtarzane przez Cezarego: „Gdzież są twoje szklane domy?” — mit rozpada się przy pierwszym zetknięciu z Polską.
Punktacja: Opis miasteczka: błoto, bajora, dziurawe dachy, domy kryte papą, bosi chłopcy-nędzarze tańczący przy harmonijce (1 pkt); powiązanie z tytułem: przedwiośnie — pora roku, w której wiosna dopiero próbuje osłonić brzydotę nędzy, zapowiedź odrodzenia, które jeszcze nie nadeszło (1 pkt); zderzenie z mitem: pytanie „Gdzież są twoje szklane domy?” — rozczarowanie wobec legendy ojca (1 pkt).

10. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Narrator z ironią mówi, że rodowód Baryków to tylko ojciec i matka — są to nowocześni ludzie „bez wczoraj”, bez szlacheckich portretów i pamięci o grobach przodków. Jedynym śladem przeszłości jest broszurka o wyprawie Dwernickiego z 1831 r., w której wspomniano dziada Kaliksta, dziedzica skonfiskowanej Sołowijówki. Ta sucha notatka stała się rodzinnym mitem: legenda powiększała bogactwa i czyn przodka, a ubodzy potomkowie wierzyli w swoją wyższość; ojciec Seweryna dopisał na broszurze „Pilnować jak oka w głowie”.
Punktacja: Wyjaśnienie ironicznego sformułowania „ludzie bez wczoraj” — nowoczesny człowiek bez tradycji rodowej, rodowód zredukowany do rodziców (1 pkt); wskazanie, że jedyną pamiątką przeszłości jest broszurka o wyprawie Dwernickiego i wzmianka o Kaliksie Baryce (1 pkt); zauważenie, że legenda urosła w rodzinie do mitu i dawała ubogim potomkom poczucie wyższości / została przekazana z nakazem „Pilnować jak oka w głowie” (1 pkt).

Grupa B

1. (1 pkt) **C**

2. (1 pkt) **A**

3. (1 pkt) **C**

4. (1 pkt) **B, C**

5. (1 pkt) **C**

6. (1 pkt) **B, D**

7. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Wracając nad ranem z hucznego pikniku, Cezary widzi niskie chaty kryte słomą, bajora zlewające się z gnojówkami i ludzi zaczynających ciężką pracę. Mruczy „szklane domy", bo rzeczywistość wsi jest zaprzeczeniem utopii ojca, ale na pytanie księdza odpowiada ironicznie „miła wieś". Ksiądz bierze to dosłownie i mówi, że wieś jest „ani miła, ani niemiła" — potrzeba tylko pracy nad ludem. Kontrast zabawy dworu i nędzy wsi odsłania ślepotę ziemiaństwa.
Punktacja: Wskazanie, co Cezary widzi: błoto, gnojówki, niskie chaty kryte słomą, ciężka praca chłopów o świcie (1 pkt); wyjaśnienie ironii: kontrast z utopią szklanych domów i zabawą dworu; Cezary ukrywa prawdziwą myśl pod słowami „miła wieś", a ksiądz odpowiada, że nad chłopami trzeba „pracy po łokcie" — nie widzi problemu nędzy (1 pkt).

8. (2 pkt) Przykładowa odpowiedź: Cezary, który widział w Baku mordowanie „burżujów", ostrzega przyjaciela, że jego własna służba może go zabić za srebra. Choć czuje się w Nawłoci jak w objęciach rodziców, nie umie zapomnieć rewolucji. Domownicy nie rozumieją ostrzeżenia — ksiądz Anastazy żartobliwie każe mu schować do kieszeni srebrną cukiernicę, co pokazuje beztroskę ziemiaństwa.
Punktacja: Wskazanie, że Cezary przenosi doświadczenie rewolucji z Baku na polski dwór — przewiduje bunt służby i przemoc wobec właścicieli (1 pkt); zauważenie kontrastu: dwór wydaje mu się przytulny i dobry, a mimo to widzi w nim zagrożenie / beztroska reakcja domowników (ksiądz podaje mu cukiernicę) pokazuje ich nieświadomość (1 pkt).

9. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Cezary, zmuszony do wywożenia zwłok, stał się obojętny, ale piękno twarzy młodej Ormianki go poraża. Narrator wprowadza wyimaginowaną rozmowę: zmarła pyta, za co ją zamordowano, i wzywa, by nie zapomniał jej krzywdy. Jej ręka, wciągnięta w sprychy koła, zdaje się grać na strunach — kontrast piękna i śmierci podkreśla grozę rzezi. Epizod jest dla bohatera moralną przestrogą: widzi, że „żyłkę do rzezi" mają nie tylko rewolucjoniści, a pytanie o sens zabijania wróci w jego późniejszych wyborach.
Punktacja: Funkcja: przełamanie obojętności Cezarego-grabarza, zderzenie z okrucieństwem rzezi, przestroga przed przemocą — moralny zapis, który bohater ma zapamiętać (1 pkt); środki: fikcyjny dialog/monolog zmarłej, personifikacja (palce „przebierają" po sprychach, jak po strunach), kontrast piękna ciała i grozy śmierci (1 pkt); powiązanie z dalszym losem lub poglądami bohatera (np. nieufność wobec rewolucyjnego hasła zabijania, pamięć o 70 tys. ofiar w ciągu czterech dni) (1 pkt).

10. (3 pkt) Przykładowa odpowiedź: Marian Bohusz, Stanisław Krzemiński i Edward Abramowski byli nauczycielami Gajowca — ludźmi, którzy pod rosyjskim zaborem uczyli ideałów felietonem, filozofią, wiarą w niepodległość. Gajowiec ich czci, ale traktuje jako granicę: ich rola kończyła się na uczuciu, bo czyn był wtedy odebrany Polakom. Jego zadanie zaczyna się tam, gdzie oni skończyli — trzeba wiarę przekuć w pracę, w znajomość rzeczywistych ludzi i sposób rządzenia; stąd jego zapał do mozolnego tworzenia polskiego „złotego".
Punktacja: Kim byli portretowani (Bohusz, Krzemiński, Abramowski) — nauczyciele pokolenia Gajowca w czasach niewoli, żyjący ideą, słowem, felietonem (1 pkt); paradoks: są wzorem i zarazem granicą — ich uczucie i wiara zastępowały czyn, bo czyn był niemożliwy (1 pkt); rola Gajowca: przekucie uczucia i wiary w pracę, znajomość realnych stosunków, rządzenie — np. budowa polskiej waluty (1 pkt).

Skala ocen (orientacyjna, 16 pkt w każdej grupie)

bardzo dobry (5)	15–16 pkt
dobry (4)	12–14 pkt
dostateczny (3)	8–11 pkt
dopuszczający (2)	5–7 pkt
niedostateczny (1)	0–4 pkt

Progi: 90%, 75%, 50%, 30%. Progi w Twojej szkole mogą być inne. W zadaniach otwartych uznaj każdą odpowiedź poprawną merytorycznie, także sformułowaną inaczej niż przykład.

Ten sprawdzian online, z wyjaśnieniem każdej odpowiedzi: **matury-online.pl/sprawdzian/polski/przedwiosnie**. Nauczyciele i korepetytorzy ułożą własną kartę z banku ponad 20 tys. zadań: **matury-online.pl/dla-korepetytorow**.